

juni 2002

Inhoud

Fokkersdag 2002	2
De vleugeltekening en donsleur bij de dubbelgezoomde Barnevelder hen	3
Wat kunnen we nog verbeteren aan onze dubbelgezoomde Barnevelder hoenders..5	
Van scharrelkippen en topdieren	7
Prijzenschema Barnevelder club.....	9
Prijzenschema Clubshow, ondergebracht bij Gallinova te Barneveld	10
Prijzenschema tweede clubshow, ondergebracht bij de Noordshow	12
Prijzenschema Jongdierenshow ondergebracht bij Ornithophilia	12
Prijzenschema districtshows ondergebracht bij:	12
Peelhorstshow, Martinishow, Oneto, Avicultura	12
Prijzenschema overige tentoonstellingen, mits hun tentoonstelling niet valt in de week van onze clubshow bij Gallinova te Barneveld	12
Aanbevolen keurmeesters:	12
Wat moet ik weten en doen als ik kippen wil gaan houden voor de T.T.	13
Foktechnische zaken en inteelt	17
Enkele nieuwe leden aan het woord	20
Alternatieve dierengeneesmiddelen	22
Homeopathische middelen.....	22
Vitamines.....	23
Antibiotica	24
Zorgboerderij De Hondspol.....	25
Broedperikelen	27

Fokkersdag 2002

De jaarlijkse fokkersdag zal gehouden worden op **7 september** a.s. Evenals vorig jaar zal dit weer samen gaan met de jongdierenkeuring van de vereniging Gallinova in Barneveld en wel in de **markthal** in die plaats (adres: Nieuwe markt 9, tel. 0342-412752).

Uitnodiging

Het bestuur nodigt alle leden uit deze fokkersdag bij te wonen. In het bijzonder worden uitgenodigd de leden die nog in aanmerking komen voor de prijzen die zijn verdiend tijdens de clubshow in 2001 te Loosdrecht. Ook de bronzen Barnevelder zal weer worden uitgereikt (voor de voorlaatste keer).

Programma:

- 9.45 u : ontvangst
- 10.00 u – 12.00 u : prijsuitreiking en lezingen over zoming en tekening bij dubbelgezoomd
- 12.00 u – 13.00 u : lunch
- 13.00 u - ? : bespreking meegebrachte dieren.

Tijdens het ochtendprogramma wordt er aandacht besteed aan de tekening van de vleugel bij de dubbelgezoomde hennen en aan de zoming. 's Middags wordt er aandacht besteed aan het type van de Barnevelder. Hebt u één of enkele dieren waarvan u het type beoordeeld wilt hebben of wat meer wilt weten over vleugeltekening of zoming dan kunt u deze meebrengen. Voor de ideale vleugeltekening: zie ook het artikel verderop in dit clubblad.

Wilt u wel van te voren opgeven hoeveel dieren u mee denkt te nemen en of dit grote Barnevelders betreft of krielen? Wij kunnen dan rekening houden met de aantallen kooien en de kooimaat.

Wilt u deelnemen aan de lunch dan dient u dit ook tevoren op te geven.

Opgave tot di. 3 augustus bij Gijs Donkersteeg.

De vleugeltekening en donskleur bij de dubbelgezoomde Barnevelder hen

In twee afleveringen heeft Hendrik Timmer in Avicultura nog eens de dubbelgezoomde Barnevelder kriel onder de loep genomen. Een prijzenswaardig artikel waarin een aantal problemen van deze tijd werden aangestipt maar vooral ook een aantal onduidelijkheden werden weggenomen. Met name de kleur en tekening in de hals bij de haan werden verduidelijkt. Dat was zeer welkom omdat dit in de standaard niet echt helder is weergegeven.

Na het lezen van dit artikel blijven voor mij toch nog twee onduidelijkheden over, namelijk de vleugeltekening en donskleur van de hen. Wij hebben daar ook tijdens het keurmeestersoverleg van Gelderland en Overijssel over gesproken en geconstateerd dat e.e.a. niet helemaal juist in de standaard is vermeld. Dit is inmiddels ook gemeld aan de standaardcommissie.

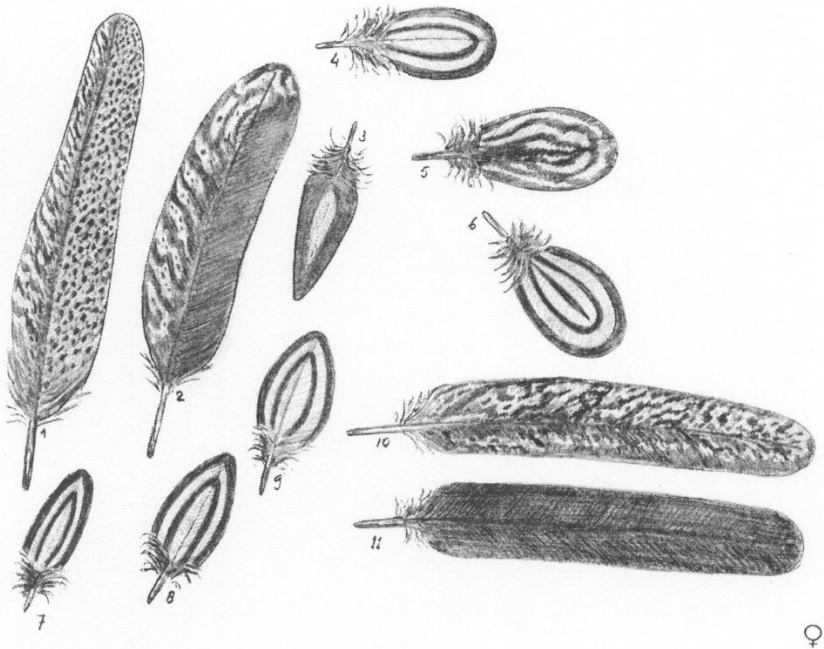
Ik zal proberen hetgeen besproken is hier samen te vatten. Voor de duidelijkheid zal ik eerst de standaard in deze citeren en vervolgens aangeven hoe de beschrijving zou moeten zijn.

1. Vleugeltekening bij de Barnevelder hen dubbel gezoomd
Volgens de standaard is de vleugeltekening als volgt: de grote slagpennen *binnenvaan zwart, buitenvaan donker goudbruin*. De kleine slagpennen binnenvaan zwart, buitenvaan donker goudbruin met *enige* zwarte grove streperige tekening, afgewisseld met pepering die om de punt van de veer loopt.
Een betere omschrijving van de tekening is: de grote slagpennen *binnenvaan goudbruin grof gepeperd, buitenvaan goudbruin met enige zwarte grove streperige tekening*. De kleine slagpennen binnenvaan zwart, buitenvaan donker goudbruin met duidelijke zwarte grove streperige tekening, afgewisseld met pepering die om de punt van de veer loopt.

Als je een enkele keer een hen aantreft met (volgens de huidige standaard) zwarte binnenvanen aan de slagpennen, dan is bijna altijd

de buitenvaan van de kleine slagpennen niet meer getekend met zwarte grove streperige tekening, afgewisseld met pepering, maar in zijn geheel vrij grof gepeperd. Dat blijken dus ook zeer moeilijk tot onmogelijk verenigbare eigenschappen te zijn.

2. Donskleur bij de Barnevelder hen dubbel gezoomd
De donskleur moet volgens de standaard zijn: **zwart, gestippeld met donker goudbruin**. Dat is niet juist overgenomen uit de oude standaard.
De donskleur moet **donker grijs** zijn zonder donkerbruine stippels.

Afbeelding 1; Veertekening hen:

1. grote slagpen, 2. kleine slagpen, 3. halsveer, 4. bovenborst- en rugveer, 5. staartdekveer, 6. benedenborst en zadelveer, 7. vleugelboegveer, 8. schouderdekveer, 9. Vleugelbandveer, 10. bovenste staartstuurveer, 11. staartstuurveer,

In geen enkel boek of document heb ik een complete beschrijving in beeld van de dubbelgezoomde kleurslag kunnen vinden. Een afbeel-

ding spreekt voor mij veel meer tot de verbeelding. Daarom heb ik zelf maar eens een poging gewaagd. Het resultaat vindt u in de onderstaande tekening. Als u daar nog opmerkingen op heeft, dan hoor ik dat graag.

De vleugeltekening en de tekening van de bovenste staartstuurveren is ter indicatie. De tekening van het strepenpatroon is bij elk dier net even weer anders. Het gaat om het tekeningbeeld.

Geri Glastra

Wat kunnen we nog verbeteren aan onze dubbelgezoomde Barnevelder hoenders

Bij een eerdere bespreking van T.T. dieren schreef ik reeds dat we over twee types praten. Dhr. Van Dommelen wil wat ruglengte op de dieren. Daardoor lijken ze wat slanker en eleganter. Andere keurmeesters keuren nog steeds volgens de standaard, dus kortere dieren waarvan de ruglijn al uit de hals gaat oplopen. Daarnaast is de tekst bij de ideale gekleurde veren in de standaard niet juist. Afbeelding 9 is geen correcte afbeelding van een contourveer van een dubbelgezoomde Barnevelder. Dat is wel afbeelding 8 want daar zit een zwarte schacht in.

Mijns inziens moet het bestuur een bespreking organiseren tussen de diverse Barnevelder keurmeesters zodat de fokkers weten waar ze aan toe zijn. Trouwens, zou het geen bespreekpunt kunnen zijn bij het volgende keurmeesterscongres? Ook is er het Duitse idee om de staartpartijen van de hanen te laten uitgroeien tot de bovenkant van de kam. Ik heb in Duitsland al gezegd dat ik het er niet mee eens ben maar daar denken ze nu alles te vertellen te hebben omdat de Duitse standaardomschrijving nu als Europees worden aangemerkt.

Maar nu terug naar wat boven dit artikel staat: wat kunnen we nog verbeteren aan onze dieren.. Bij de grote hanen zijn er nog heel veel dieren met rommelige en kleine staartpartijen. Misschien komt het nog (uiteindelijk is een haan pas op 9 maanden op zijn mooist) maar

op die staarten moeten we echt gaan letten. Daarnaast zijn de kinlellen wat lang en komen er vouwen in voor. Als we een warme zomer krijgen worden de kinlellen langer maar dieren met vouwen in de kinlellen moeten we niet mee fokken. Gele poten is ook een vereiste. Maar als ze niet in het gras lopen valt het niet mee om die echte gele kleur erop te fokken. Er komen echter steeds meer mengvoeders waarbij gele poten gegarandeerd worden. Ook zijn er nog veel hanen waar de grondkleur van hals en zadelbehang niet correct is. Het moet warm roodbruin zijn maar meestal is het halsbehang lichter en soms bijna zwart.

Bij de grote hennen zitten de problemen nog steeds in de kammen. Alleen fokken met hanen en hennen met (bijna) ideale kammen kan dit probleem opheffen. Als tweede probleem zie ik nog steeds de staartpartij en daar zijn de gedraaide bovenste staartstuurveren het grootste probleem. Uittrekken kan maar je belazert jezelf. Dus uitschakelen voor de fok lijkt me beter. Daarnaast komen er steile staarten voor en zie je bij verschillende stammen dat de onderste staartstuurveren wat afwijken. Het fenomeen van het zogenaamde veerkussen op de rug is zo langzamerhand uitgestorven. Wat tekening betreft: de bovenzijde van de borst is bij diverse hennen nog enkel gezoomd terwijl onder in de borst driedubbel gezoomde veren voorkomen. Volgens mij tentoonstellingsfouten maar voor de fok kan het ermee door.

De dubbelgezoomde krielhanen tonen meestal nog een iets kleine staartpartij waarbij er een opening zit tussen de bovenste sikkels en de volgende veren terwijl het op de standaardtekening zo mooi is weergegeven. Ook hier moeten bij grote staartpartijen de bovenste sikkels niet boven de kam uitsteken. Te gele grondkleur in hals en zadelbehang komt bij de krielen bijna niet meer voor. Maar veel bijna zwarte veren wel. Zo'n haan kan in het tweede jaar evenwel veel beter getekend zijn. Hanen met nerf in de borst moeten verwijderd worden evenals haantjes waarbij op het voorblad van de kam geen tanden zijn geplaatst. Hierdoor krijgt men bij de hennetjes ook geen kampunten op het voorblad.

Naast hennetjes met minder fraaie pootkleur, aanslag op de loopbenen of pluis op het loopbeen of tussen de tenen, heb ik alleen nog

wat op te merken over de dubbelgezoomde tekening, en dat is wel belangrijk. De top van de veren is wel strak dubbelgezoomd getekend maar waar de veren over elkaar heen liggen valt deze tekening tegen. Die is, zeg maar, rommelig. Vijf jaar geleden had het grootste deel van de dubbelgezoomde krielhennen een strakke tekening die doorliep tot aan het dons. Dus daar moeten we beslist wat aan gaan doen.

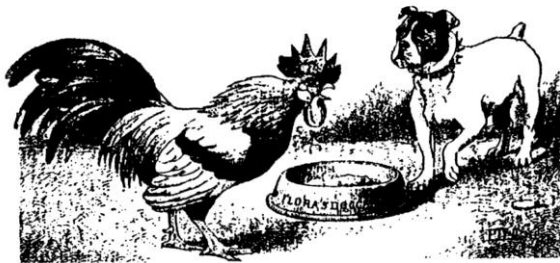
Bert Oskam

Van scharrelkippen en topdieren

In mijn jeugd had bijna iedereen kippen. In mijn optiek waren dat toen van die rare lopende vogels, die voor mij weinig aantrekkelijks hadden. Ze waren noodzakelijk voor het in die tijd zo op prijs gestelde dagelijkse eitje of het zogenaamde hanenkraaien, waarvan onder andere mijn buurman een fervent beoefenaar was. Vanaf ca.1955 ondergingen in mijn omgeving de kippen een metamorfose. Raskippen werden hybriden en ze verhuisden van de erven naar de legbatterij. En de TV was op een gegeven moment veel interessanter dan de hanenkraaiwedstrijden. Ik miste de kippen niet want het aantrekkelijk eitje bleef, zelfs voor bijna de zelfde prijs door de jaren heen.

Ongeveer tien jaar geleden werd ik aangestoken door mijn vrouw die net iets eerder

door had dan ik, hoe mooi en gezellig kippen zijn. Gek toch, dat zoveel jaren nodig waren om ons bewust te maken van de schoonheid van de vele hoenderrassen. Zoiets als voortschrijdend inzicht zal het wel geweest zijn.

De meeste mensen in onze buurt hadden vroeger Leghorns, herinner ik mij nog. Dat waren de kippen, zoals wij die ons herinnerden van vroeger en die moesten het dus nu ook weer worden. Alhoewel vroeger bijna iedereen witte Nederlandse Leghorns had, kozen wij, onder de indruk van de schoonheid van de haan, toch voor de patrijsvariant. Wij gaan vertrouwelijk met de kippen om en dan zijn Leghorns ook best redelijk mak.

Ik ben meestal wat fanatieker dan mijn vrouw, dus ik ging me ook oriënteren op het tentoonstellingsgebeuren. De start was wat moeilijk, omdat ik begon met prima leghennen en niet met tentoonstellingsdieren. Toen ik dat probleem opgelost had begon ik het steeds leuker te vinden. Alleen moesten we tevreden zijn met duidelijk minder eieren. Ofschoon het woord Leghorn niets met leggen te maken heeft, klonk het toch altijd een beetje wrang, onze slecht leggende Leghorns.

Ik was ook altijd onder de indruk van Barnevelders en met name de krielen. Bij dit prachtige, rustige maar toch ook levenslustige en dankbare ras, viel mij in het bijzonder de mooie dubbele zoming bij de hennen op.

De krielen zitten net even iets strakker in het pak maar ik moet toegeven, op tentoonstelling imponeren mij de grote hanen met hun krachtige uitstraling toch ook heel bijzonder. Dus wie weet.....

Ik fok altijd maar kleine aantallen, dus is de keuze wat moeilijker. Vooral het selecteren van dieren in topconditie voor verschillende tentoonstellingen, is met een klein aantal moeilijk.

In mijn optiek is het belangrijk om een goede gezonde stam op te bouwen. Er wordt veel gespeculeerd over hoe een goede foktoom er uit moet zien. In het Barnevelderboek staan diverse interessante verhalen over dit onderwerp. Hoe een goede fokhaan en een goede fokhen er uit moeten zien is door enkele topfokkers verschillend beschreven. Maar bewezen is er helaas niets. Daaraan kan nog toegevoegd worden de volgende interessante theorie. Neem gewoon een haan uit een hen met perfecte zoming, en je bent verzekerd van een

dito nageslacht. Dan moet je wel eerst zo'n perfect gezoomde hen hebben. Maar goed, de strekking is duidelijk.

Door een hele goede fokker werd ik laatst geattendeerd op het volgende. Hij had dat ook weer van een deskundige op het gebied van melkkoeienfok. Het ene ouderpaar levert in een jaar één topdier en voor de rest maar hele gewone nakomelingen. Een ander ouderpaar levert bijna allemaal zeer goede dieren maar nog geen topdier. Welk ouderpaar is het beste? Wij kiezen bijna altijd voor het eerste want wij willen altijd het liefst fokken van een kampioen. Maar als je even nadenkt, dan is het tweede ouderpaar veel waardevoller. Dan ben je min of meer verzekerd van zeer goede dieren en kan er af en toe ook een toevalstreffer, een topdier uit vallen. Want bedenk altijd weer de het gezegde: "Een topdier is een toevalstreffer, zelfs met dezelfde ouders".

Maar hoe kunnen sommige topfokkers dan toch regelmatig topdieren brengen, hoor ik u nu denken.

Topdieren zijn ook fraaie dieren die tevens het zogenaamd adel uitstralen. En wanneer stralen zij die adel uit? Dat doen dieren als ze in topconditie zijn. Dus naast de gewenste raseigenschappen ook selecteren op vitaliteit. En je moet de kunst verstaan om je dieren in topconditie te brengen. De juiste voeding, ook voor een mooie gele beenkleur, voldoende beweging, een koele plaats in de zomer en dan regelmatig een nat verenpak, geen stress, geen muffe maar ook geen tochtige hokken, regelmaat, niet achter elkaar met de zelfde dieren naar verschillende tentoonstellingen en ga zo maar door. Hun tentoonstellingsdieren krijgen alles in de juiste verhouding. Dat hebben topfokkers feilloos in de vingers. Naar dat etwas, dat Fingerspitzengefühl, daar ben ik nog steeds naar op zoek.

Gerit Glastra

Prijzenschema Barnevelder club

Onlangs is de nieuwe Almanak 2002 uitgekomen. Hierin verwacht u natuurlijk een correct prijzenschema van onze vereniging te vinden.

Helaas is dat niet het geval. In het schema is niet de volledige tekst opgenomen. Echter, ook zonder dubbeltjesfonds kunt u op de hoogte komen van de juiste en volledige tekst. Deze wordt hieronder afgedrukt.

Prijzenschema Clubshow, ondergebracht bij Gallinova te Barneveld

Grote Barnevelders

- Wisselbeker voor het fraaiste dier dubbelgezoomd
- Wisselbeker voor het fraaiste dier enkelkleurig
- Wisselbeker voor het fraaiste dier blauw dubbelgezoomd
- Beker voor het fraaiste dier dubbelgezoomd
- Beker voor het fraaiste dier dubbelgezoomd ander geslacht
- Beker voor het fraaiste dier blauwdubbelgezoomd
- Beker voor het fraaiste dier wit
- Beker voor het fraaiste dier zwart
- Beker voor het fraaiste dier dubbelgezoomd oud
- € 45,- voor het fraaiste dier dubbelgezoomd zwart, aangeboden door oud-voorzitter L.T. Oskam
- € 22,50 voor het fraaiste dier dubbelgezoomd zwart ander geslacht, aangeboden door oud-voorzitter L.T. Oskam
- € 22,50 voor het fraaiste dier blauw dubbelgezoomd, aangeboden door oud-voorzitter L.T. Oskam
- € 22,50 voor het fraaiste dier enkelkleurig, aangeboden door oud-voorzitter L.T. Oskam
- Beker voor het fraaiste dier dubbelgezoomd op één na
- D. Overeem-herinneringsbeker, te winnen met het hoogste aantal punten van 4 dieren uit tenminste 3 klassen van 1 kleurslag. Definitief te winnen 3 x in totaal. Bij gelijk aantal punten beslissen de hanen, daarna de jonge dieren
- Aanmoedigingsprijs voor het fraaiste dier van de nieuwe leden die na de clubshow 2001 lid zijn geworden
- € 10,- voor het fraaiste type dier dubbelgezoomd haan
- € 10,- voor het fraaiste type dier dubbelgezoomd hen

- € 3,50 of medaille per 15 dieren t.b.v. de keurmeester
- Bronzen Barnevelder

Barnevelder krielen

- Wisselbeker voor het fraaiste dier dubbelgezoomd
- Wisselbeker voor het fraaiste dier enkelkleurig
- Wisselbeker voor het fraaiste dier blauw dubbelgezoomd
- Beker voor het fraaiste dier dubbelgezoomd
- Beker voor het fraaiste dier dubbelgezoomd ander geslacht
- Beker voor het fraaiste dier blauw dubbelgezoomd
- Beker voor het fraaiste dier wit
- Beker voor het fraaiste dier zwart
- Beker voor het fraaiste dier dubbelgezoomd oud
- € 45,- voor het fraaiste dier dubbelgezoomd zwart, aangeboden door oud-voorzitter L.T. Oskam
- € 22,50 voor het fraaiste dier dubbelgezoomd zwart ander geslacht, aangeboden door oud-voorzitter L.T. Oskam
- € 22,50 voor het fraaiste dier blauw dubbelgezoomd, aangeboden door oud-voorzitter L.T. Oskam
- € 22,50 voor het fraaiste dier enkelkleurig, aangeboden door oud-voorzitter L.T. Oskam
- Beker voor het fraaiste dier dubbelgezoomd op één na
- Erevoorzitter Oskam herinneringsbeker, te winnen met het hoogste aantal punten van 4 dieren uit tenminste 3 klassen van 1 kleurslag. Definitief te winnen 3 x in totaal. Bij gelijk aantal punten beslissen de hanen, daarna de jonge dieren
- Aanmoedigingsprijs voor het fraaiste dier van de nieuwe leden die na de clubshow 2001 lid zijn geworden
- € 10,- voor het fraaiste type dier dubbelgezoomd haan
- € 10,- voor het fraaiste type dier dubbelgezoomd hen
- € 3,50 of medaille per 15 dieren t.b.v. de keurmeester

Prijzenschema tweede clubshow, ondergebracht bij de Noordshow

Prijzenschema geldt zowel voor groot als kriel

- Beker voor het fraaiste dier
- Beker voor het fraaiste dier ander geslacht
- Beker voor het fraaiste dier dubbelgezoomd oud
- Beker voor het fraaiste dier dubbelgezoomd jong
- Beker voor het fraaiste dier blauw dubbelgezoomd
- Beker voor het fraaiste dier enkelkleurig
- € 3,50 per 15 werkelijk ingezonden Barnevelders

Prijzenschema Jongdierenshow ondergebracht bij Ornithophilia

Prijzenschema geldt zowel voor groot als kriel

- Beker voor het fraaiste dier
- € 5,- voor het fraaiste dier op één na
- € 3,50 per 15 ingezonden dieren zowel groot als kriel

Prijzenschema districtshows ondergebracht bij: Peelhorstshow, Martinishow, Oneto, Avicultura

Prijzenschema geldt zowel voor groot als kriel

- Beker voor het fraaiste dier
- € 5,- voor het fraaiste dier op één na
- € 3,50 per 15 ingezonden dieren zowel groot als kriel

Prijzenschema overige tentoonstellingen, mits hun tentoonstelling niet valt in de week van onze clubshow bij Gallinova te Barneveld

Prijzenschema geldt zowel voor groot als kriel

- € 3,50 per 15 ingezonden dieren zowel groot als kriel

Aanbevolen keurmeesters:

van Dommelen

Cuypers

Siemes

Vingerhoed
van Stralen
de Veer
Geerts

C. van der Wel

Wat moet ik weten en doen als ik kippen wil gaan houden voor de T.T.

De foktoom

Bij een nieuwe foktoom moet je letten op: zijn het goede showdieren (de haan en/of de hennen). Bij nieuwe dieren moet je wel voorzichtig zijn. Bij een nieuwe hennen moet je, voor dat je gaat broeden, eerst de gelegde eieren controleren op de kwaliteit van de eierschaal. b.v. op gemarmerende eieren of nog erger: dunschalige of windeieren.

Zijn er geen gebreken geconstateerd, dan geeft men de hennen een bijpassende haan en zet ze apart.

De gelegde eieren merken (dit met een potlood doen want ander schrijfgerei kan giftig zijn en kan het kuiken in wording aantasten) en per hen apart uitbroeden. Als de kuikens er zijn dan merken met een knijpringetje, vleugelmerken of dergelijke herkenningmiddelen. Dan ziet men al spoedig of het paar al dan niet in of bij de foktoom past.

Licht in de hokken

Om de leg wat stimuleren kan men gaan bijlichten. Dit kunt u het beste doen met een spaarlamp of met een TL- buis, deze geven het beste licht.

De dagen kunt u verlengen tot maximaal 16 uur en minimaal 10 uur licht op een dag.

Voedsel

Het voedsel moet voldoende zijn dat ze de hele dag kunnen blijven eten en dat moet ook gevarieerd zijn. Het voedsel kan ook veel invloed op de leg hebben. Als men zogenaamde “legkorrel” of “foktoomkorrel” aan de dieren verstrekt zal dit ten goede komen van de legproductie, ook moeten de dieren de hele dag over water kunnen beschikken. Hebben ze een keer een dag geen water dan kan de dag of de week erna wel geen ei komen.

Regelmatig groen en al of niet geraspte wortel (voor witte dieren oppassen met wortels in het T.T. seizoen, dit kan invloed hebben op de witte kleur van het dier).

Eieren

Broedeieren mogen niet ouder zijn dan 14 dagen en moeten op een (koele) donkere plaats bewaard worden b.v. in de kelder (maar niet in de koelkast).

Eieren kun je het beste in een trays bewaren door ze neer te leggen of te zetten (elke dag even draaien).

Het neerleggen of zetten van de eieren kun je zelf bepalen, dit ligt aan het broeden. Worden ze neergezet of neergelegd in de broedmachine. Als de eieren vuil zijn mogen ze absoluut niet gewassen worden onder de kraan Door ze te wassen verwijdert u namelijk het beschermende laagje dat zich van nature aan de buitenkant van de schaal bevindt. Hierdoor krijgen bacteriën de kans het ei binnen te komen en kunnen het jonge leven in het ei afbreken. Krab ze zo nodig schoon met een mesje.

Broeden

Dit kan op 2 manieren: onder de kip (natuurlijk broeden) of in de broedmachine.

Bij natuurlijke broed heeft men een hen nodig die goed broeds is. Dan zondert u haar af en zet haar in een rustige, enigszins donkere ruimte. Leg de eieren in bakje of kistje met wat zaagsel en/of stro er in en zet de hen s’avonds over als het al een beetje donker is. Laat de kip er om de dag af om te eten en te poepen, drinken moet er altijd aanwezig zijn in het broedhokje (het liefs een niet te diep bord of

schraal, hier laat ze haar borst in hangen en zo bevochtigt de broedse hen haar eieren).

Het broeden met een machine gaat als volgt: de eieren worden op een rek gelegd of gezet. De eieren moeten regelmatig gedraaid worden (machinaal of handmatig).

Het vocht in de machine wordt geregeld door bakjes water of met een automatische vochtregelaar. Luchtvochtigheid tijdens het broeden zet je dan op 40 of 45 %.

De eieren kun je na 7/ 8 dagen schouwen, dan kun je zien of ze bevrucht zijn. Als ze bevrucht zijn dan zie je een rode spin zitten. Als het ei niet bevrucht is, dan zie je een gele waas in het ei.

Op de negentiende dag worden de eieren in de uitkomstbak gelegd, de vochtigheidsgraad wordt nu opgevoerd naar 65 of 70 % luchtvochtigheid. Op de eenentwintigste dag komen de eieren uit.

Kuikens

De kuikens zijn uit, wat te doen?

U heeft een paar uur voordat u de kuikens uit de machine gaat halen de bak of het opfok hok waar de kuikens in kunnen al klaar staan.

Hier ligt een bodembedekking in zoals hout krullen en hangt een warmte lamp of er staan een warmte plaatje in waar de kuikens warmte van krijgen. De temperatuur die de dieren nodig hebben de eerste week is ongeveer 35 graden Celsius. Daarna kunt u de temperatuur elke week zo'n 2 graden laten zakken (de lamp hoger hangen).

Zorg er voor dat het hok waar de kuikens inlopen regelmatig schoon gemaakt wordt. Dit is voor de hygiëne maar ook voor de ziektes die ze kunnen krijgen als ze te lang op de vervuilde bodembedekker lopen.

Selecteren

Bij enkelkammige dieren komen de kuikens met een leeftijd van drie tot vier weken hiervoor in aanmerking.

Elke afwijking aan de kam moet aanleiding zijn om het dier uit te selecteren.

Voorbeeld van kamfouten: vorktand, vouw in kamblad, te dunnen of misvormde tandjes, omhangende kamhiel, getande kamhiel of te weinig tanden (bij deze fouten moet je niet aarzelen maar gelijk opruimen).

Let op misvorming van de kinlellen en of het ontbreken van één of meerdere teennagels.

Over de kleur of tekening daar kan dan nog niks over gezegd worden dus hier kan nog niet op worden geselecteerd.

Als de kuikens 3 tot 4 maanden oud zijn volgt vaak de laatste selectie, dan worden de dieren met de andere fouten er uit gehaald b.v. kleur, tekening, skelet misvormingen (kromborstbeen , o- benen of x- benen) verkeerde beenkleur, eendenvoet, web voet, verkeerde vleugeldracht, staartstuurveren die niet goed zijn ingeplant of toch nog een dier met een foutje aan de kopversierselen.

Beenkleur

De beenkleur moet gestraft worden maar kijk bij twijfel eerst in de rasbeschrijving van de standaard.

Er zijn ook rassen waarbij de beenkleur op latere leeftijd pas goed beoordeeld kan worden, dus enige voorzichtigheid op dit punt is raadzaam.

Zitstok

Zitstokken moeten niet te vroeg in hok geplaatst worden, dit ter voorkoming van skeletmisvormingen (b.v. kromborstbeen). Een goede zitstok is niet hele maal rond, omdat dit te weinig steun geeft. Het beste is een rechthoekige of een ovale zitstok. Grote rassen hebben een zitstok van ongeveer 6 cm breed en 5 cm dik. De middelzware en de lichte rassen hebben een zitstok van 5 cm breed en 4,5 cm dik. Bij de krielen is 4 cm breed en 3,5 cm dik meestal voldoende. Men kan onder de zitstokken een mestplank neer leggen, dit is gemakkelijker bij het schoonmaken van de hokken.

Conditie van de kippen in het hok

Let op parasieten in het hok en op de dieren. Kijk daarom elke week bij een paar dieren in verschillende hokken.

Let hierbij op aanvreting aan de veren, parasieten in het verenpak en naar andere ongewenste bezoekers in het hok zoals: muizen, ratten en andere ongewenste gasten. Deze dieren kunnen ziektes en andere ongedierte meebrengen.

Maak regelmatig de hokken schoon en ontsmet het hok eens met een desinfecterend middel.

Dus een goede stelregel is: maak niet schoon als het nodig is, maar voordat het nodig is.

Wassen van de dieren

Als u lichtgekleurde dieren heeft en deze op een T.T. wilt gaan showen dan moet u deze gaan wassen.

Dat kan als volgt: Zoek de dieren uit die meegaan, zorg voor een goede plek waar u goed kan staan en de ruimte hebt, laat een bak vol lopen met lauw water (maak in een andere bak eerst de loopbenen even schoon), maak het dier een beetje nat en pak dan wat shampoo (b.v. babyshampo), wrijf het dier hier mee in in de richting van kop naar staart en op de vuilste plekken even de veren tussen de vingers door bewegen om het vuil er goed af te krijgen. Spoel daarna het dier af met schoon water. Bij witte dieren kun je ze nog in een emmer met schoon water en wat Recklitblauw houden (niet te lang anders krijgt het dier een blauwe gloed over zich heen), dit voor een mooiere witte kleur.

De loopbenen en de ring moeten bij elke dier mooi schoon en voor de finishing touch de loopbenen een beetje insmeren met b.v. zuurvrije vaseline.

Verder veel succes met het houden, verzorgen en tentoonstellen van hoenders en dwerg hoenders.

Cor Kerkhof

Foktechnische zaken en inteelt

Wat moet je doen en waar moet je op letten om mooie Barnevelders te fokken? Hier is al veel over gesproken en geschreven maar wat is wijsheid? Kun je op voorhand al bepalen hoe de nakomelingen van

een bepaald koppel er uit komen te zien of speelt toeval en geluk een grote rol?

Beginnende fokkers zou ik willen adviseren om met goed materiaal te beginnen. Je hebt meer aan een G-dier van een ervaren fokker dan bijv aan een F-dier waarvan je de achtergrond niet weet. Misschien is dat wel het enige goede dier van 100 kuikens. Als je daar mee begint is de kans op een teleurstelling groot.

Welke dieren komen in aanmerking voor de foktoom?

1. alleen vitale en gezonde dieren
2. dieren die het juiste type hebben.

Verder zijn er natuurlijk nog meer belangrijke punten zoals kleur, bevedering, tekening, kam, oog- en pootkleur maar hier kan later aan worden gewerkt. Eerst bouwen, dan schilderen. Het spreekt voor zich dat dieren met grote fouten zoals skeletafwijkingen, spleetvleugels, ernstige kamfouten enz worden uitgesloten voor de foktoom.

Inteelt

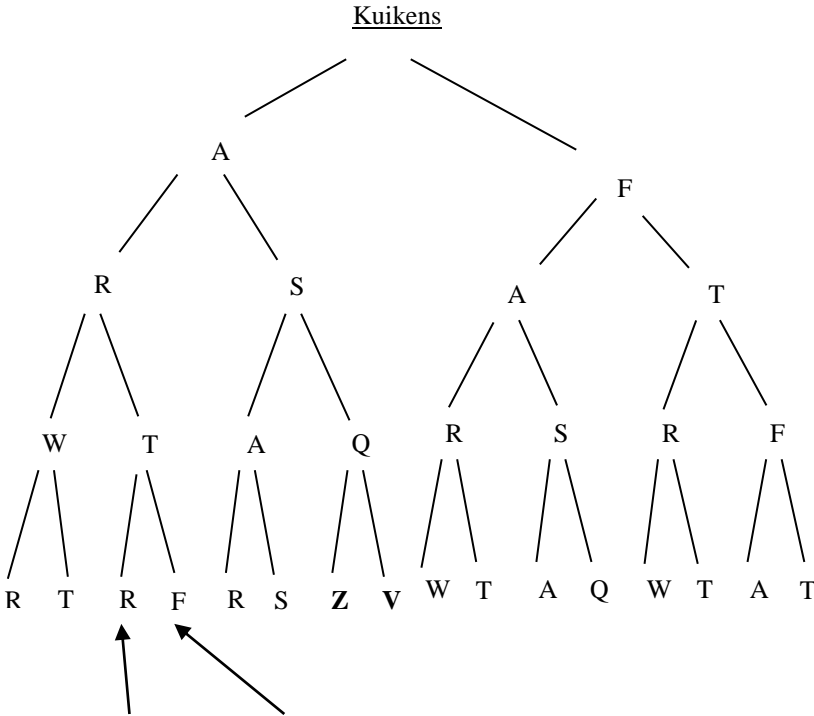
De kans dat je dieren fokt die net zo goed zijn of zelfs beter dan de ouders is het grootst met familieteelt (inteelt). Sommige fokkers zijn hier huiverig voor. In de natuur is inteelt een normaal verschijnsel. De mussen en merels die om het huis vliegen zijn allemaal familie van elkaar. Let er eens op hoeveel ze op elkaar lijken. De natuur heeft geselecteerd op vitaliteit en gezondheid. Er wordt gevochten voor het territorium. Zieke of zwakke vogels worden gevangen door een roofvogel of sterven vroegtijdig. Dus deze zorgen in ieder geval niet voor het nageslacht. Bij wilde paarden zal alleen de sterkste hengst zich voortplanten.

Hoe ver kun je gaan met inteelt?

De meningen hierover zijn verdeeld, de een zegt vader x dochter, moeder x zoon, neef x nicht of broer x zus. Persoonlijk vind ik dit te vaag. Als je bijv. fokt vader met 3 dochters, dan is het belangrijk om de verschillen tussen de dochters te weten. Deze kunnen aan moeders kant een andere achtergrond hebben. Als ik mijn foktoom ga samenstellen leg ik de stamboom van de haan en de hen langs

elkaar. En dan moet er in de derde generatie 1 tak zijn die anders is van afstamming (zie afbeelding).

Een goede boekhouding en met kleine foktomen (liefst 1 op 1) werken is noodzakelijk. De kunst is om nu al te weten wat er volgend jaar en de jaren daarop nog mogelijk is zonder nieuwe dieren aan te kopen.

Links zijn de hanen, rechts zijn de hennen

Als dieren kleiner worden, minder eieren leggen, bevruchting en uitkomstpercentage worden jaarlijks slechter, dan moeten we gaan denken aan bloedverversing.

Maar mijn ervaring is dat je met vitale en gezonde dieren lang kunt blijven fokken.

Bert van Dam

Enkele nieuwe leden aan het woord

Hieronder heb ik zoals beloofd een stukje geschreven om mezelf in het clubblad voor te stellen aan de overige leden. Ik heb mijn 1e kippenervaring erin beschreven en ook hoe het nu is. Zoals je kunt lezen ben ik een zogenaamde "kleine liefhebber".

Hallo, ik ben een nieuw lid van de Barnevelderclub en wil me graag aan jullie voorstellen. Mijn naam is Tina Augustijn, ik ben 34 jaar en getrouwd. Van thuis uit was ik gewend om dieren te hebben en dit miste ik erg na het trouwen. Omdat wij beiden werkten koos ik voor kippen. Die konden dan in de tuin lopen als ik thuis zou zijn maar de rest van de dag redden ze zichzelf wel in de ren. Gezien de grootte van de tuin kon ik 4 niet al te grote kippen hebben. Ik koos een kip die we alle twee mooi vonden (Fries hoen) maar dit bleek al snel een verkeerde keuze te zijn. Dit waren van die vliegerige, nerveuze types dat ik voor hun al vrij snel een ander thuis heb gezocht en mezelf beter heb georiënteerd op het karakter van de kip. Ik wilde graag een rustig, maar wel Nederlands ras hebben en het werd de Barnevelder kriel. Omdat ik het leuk vond ze goed uit elkaar te kunnen houden kocht ik 1 witte, 1 zwarte en 2 dubbelgezoomde jonge hennetjes (blauwgezoomd was op dat moment niet te vinden). Ik heb erg veel plezier gehad van deze vriendelijke, rustige en mooie kippen die regelmatig zelfs een poosje op schoot kwamen zitten. Door omstandigheden heb ik ze helaas weg moeten geven. Toen ik later opnieuw Barnevelder krielkipjes wilde kon ik er niet aan komen. Als 2^e keus heb ik toen 2 jonge New Hampshire kriel hennetjes genomen. Ook een mooie, vriendelijke kip, maar toch ... Dit voorjaar werd 1 van de hennetjes broeds en gelukkig kon ik aan een paar broedeieren komen zodat ik inmiddels dubbelgezoomde kuikens heb lopen. Wat ik jammer vind is dat er nog weinig bekendheid is voor de witte, zwarte en blauwgezoomde kleurslagen. Hopelijk wordt dat in de toekomst anders. Op het moment ben ik aan het zoeken naar een stukje grond zodat ik me wat serieuzer met mijn kippenhobby kan bezighouden. Als me dat lukt wil ik graag 1 van de andere, onbekendere kleursla-

gen kippen gaan houden maar dat is nu nog toekomstmuziek. Voorlopig moet ik het bij 4 hennetjes houden.

*Met vriendelijke groet,
Tina Augustijn*

*Waarde Cees,
bedankt voor je snelle reactie. Zoals ik je al schreef ben ik sinds kort in het bezit van een zestal barnevelder krielen met haan. Wij hebben ons jarenlang bepaald tot het houden van "eierleggende kippen" van het "industriële ras", die bij ons genoten van een aangenaam buitenleven. Meer beschikbare tijd en een groeiend besef dat er mooiere kippen bestaan, heeft ons, na het bezoeken van tentoonstellingen en het lezen van de kippenencyclopedie, doen besluiten over te stappen naar de barnevelder krielen. Via een kennis in Barneveld (Jan Busser) zijn wij in het bezit gekomen van barnevelder krielen afkomstig van ouders die in een ren in het centrum van Barneveld buiten lopen. Mooie kippen, maar als ik zo lees waaraan ze moeten voldoen om raszuiver te zijn, past mij wellicht enige terughoudendheid. Ik ben zeker geïnteresseerd om meer tijd en aandacht te besteden aan deze beestjes en zou dan ook wel willen weten hoeveel "beter" ze zouden kunnen zijn, en hoe ik dat moet aanpakken. Misschien is het wel aardig om (een of meerdere) iemand te kennen die mij kan vertellen hoeveel beter het kan, misschien moet ik meer tentoonstellingen (is daar al een agenda van?) bezoeken. Ik sta open voor je advies.*

*Met vriendelijke groet,
Theo O.M. Buijsrogge*

Alternatieve dierengeneesmiddelen

De laatste jaren wordt de kleindierenwereld overspoeld met zgn. wondermiddelen. Het betreft hier de “vrij verkoopbare middelen “ waarbij het therapeutische gebied vaak wazig blijft. Met andere woorden: indien er sprake is van een beschermende en of genezende werking en deze word geclaimd dan zal automatisch dit middel geregistreerd moeten zijn. Indien het over vitamines gaat of middelen die buiten deze registratieplicht vallen wordt er vaak een moeilijk te identificeren werking omschreven zoals bv een goede pelsglans of minder kans op ziektes, betere groei van kuikens, betere bevruchting, weerstand tegen virale en bacteriële infecties etc. Dit is echter moeilijk wetenschappelijk aantoonbaar (vaak moeilijk meetbaar en slecht vergelijkbaar). Al met al, op de huidige stand van zaken met betrekking tot de hoge kwaliteit van het Nederlandse diervoeders is niets op aan te merken. Deze biedt voldoende aan voor het verkrijgen en behouden van gezonde dieren. Voor opgroeiende dieren en zieke dieren kan het natuurlijk nooit kwaad om wat extra vitamines bovenop het gegeven voer te verstrekken maar overdaad schaad, met name bij vitamines die in het lichaam worden opgeslagen zoals vit. A en D2. Natuurlijk is het zo dat een goede hygiëne en voeding aan de basis staan van gezonde dieren, maar vaak spelen genetische of omgevingsfactoren ook een rol. Zoals bv coccidiose, de ziekte van Marek en ga zo maar door. Voor deze ziekten of aandoeningen zijn in de regulaire handel goede geregistreerde producten te verkrijgen.

Homeopathische middelen

De homeopathische middelen ontleen hun werking aan grondstoffen uit de natuur, meestal in sterk verdunde tincturen op basis van alcohol. Soms is er spraken van een zo sterke mate van verdunning dat de aanwezigheid van stoffen niet meer aantoonbaar is. Volgens homeopaten berust de werking juist op de lage concentraties omdat de energetische prikkel van de stoffen dan beter doorkomt op de plaats waar het moet zijn. Een hoge concentratie is daarvoor te grof. De werking van homeopathische middelen is nog niet wetenschappelijk aangetoond. Het overgrote deel is ook niet geregistreerd.

Bron: Clubblad N.S.O.D.C. (Speciaalclub voor Sussex, Orpington en Dorking)

Vitamines

Vitamines zijn organische stoffen die in kleine hoeveelheden voor mens en dier noodzakelijk zijn. De werking van vitamines is onderling sterk verschillend. Van een werking alsof het een hormoon is tot ontgifters of hulpstoffen bij biologische reacties. Zonder vitamines ontstaan ziektebeelden van tekort, deze beelden zijn afhankelijk van de soort vitamine en van de diersoort. Bij een teveel aan consumptie van vitamines kunnen vergiftigingsverschijnselen optreden.

In vet oplosbare vitamines

Vitamine A komt voor in planten (caroteen), visolie en dierlijke vetten. Een tekort leidt tot oogafwijkingen en huidafwijkingen. Een teveel leidt tot leverfunctiestoornissen, eetlustdaling, haaruitval, huid- en slijmvliesafwijkingen, skeletafwijkingen.

Vitamine D komt voor in visoliën. Een tekort leidt tot skeletafwijkingen door onvoldoende calciumopname. Een teveel leidt tot nierbeschadiging en verkalkingen.

Vitamine E wordt aangetroffen in plantaardige oliën, groenten, fruit, aardappelen en melk. Bij een tekort kan bloedarmoede ontstaan.

Vitamine K komt voor in groente, aardappelen, plantaardige oliën en wordt gemaakt door darmbacteriën. Ze speelt een rol bij de bloedstolling. Een teveel leidt tot bloedarmoede, geelzucht.

In water oplosbare vitamines

Vitamine B1 (thiamine) komt voor in granen, groenten, vlees en melk. Een tekort veroorzaakt beriberi (sensibiliteitsstoornissen, psychische depressie).

Vitamine B2 (riboflavine) wordt vooral aangetroffen in melk, eieren, bruinbrood en jonge groene groente. Een tekort veroorzaakt huid- en slijmvliesafwijkingen.

Vitamine B12 komt voor in vis, vlees, eieren en melk. Een tekort veroorzaakt bloedarmoede, tongveranderingen, gevoelsstoornissen in handen en voeten.

Niacine dat bekend staat als het anti- pellagravitamine (tekort: huidafwijkingen, diarree, gedragsafwijkingen), komt in vele voedingsmiddelen voor.

Pantotheenzuur ook wel vitamine B5 en soms vitamine B3 genoemd, komt in vele voedingsmiddelen voor. Bij de mens zijn geen deficiëntieziekten bekend.

Foliumzuur (folinezuur) komt zowel in plantaardige als in dierlijke voedingsmiddelen voor.

Bij gebrek ontstaan o.a. bepaalde vormen van bloedarmoede. Vlak voor en tijdens de zwangerschap is de behoefte aan dit vitamine sterk verhoogd.

Vitamine B6 (pyridoxine) is in goede hoeveelheid aanwezig in vlees, bruinbrood, vele groente en peulvruchten. Een tekort veroorzaakt bloedarmoede en stuipen.

Vitamine C (ascorbinezuur) komt voor in fruit en groente. Het heeft verscheidene belangrijke fysiologische functies. Een ernstig tekort veroorzaakt scheurbuik (bloedingen en spierzwakte). De volwassen mens heeft gemiddeld ca. 50 mg vitamine C per dag nodig. Dit zit niet in pluimveevoerders verwerkt. Maar extra toevoeging van vitamine C in warme jaargetijden komt ten goede van een sterke eischaal.

Bron: Nutricia vademecum 1984, Interne Geneeskunde van Den Ottolander, Diagnose en Therapie van Krupp.

Antibiotica

Ondanks het feit dat antibiotica in chemische structuur zeer weinig overeenkomst met elkaar hebben, bezitten ze alle de eigenschap dat ze in staat zijn micro-organismen min of meer onschadelijk te maken. De oorzaak van dit verschijnsel ligt in het feit, dat groei en stofwisseling van organismen worden bepaald door een samenspel van een groot aantal processen. Remmingen of veranderingen van een van deze processen kan fatale gevolgen hebben voor het organisme als geheel.

Omdat de eiwitsynthese en de organisatie van bacteriën in detail verschillen van die van mens of dier en omdat de meeste antibiotica juist aangrijpen op de bacteriële processen, vertonen de antibiotica een opmerkelijke specificiteit ten opzichte van het micro-organisme. Het lichaam van de gastheer of gastvrouw (mens of dier) kan daarom concentraties van een antibioticum verdragen die voldoende hoog zijn om micro-organisme onschadelijk te maken.

Om de gevoeligheid van micro-organisme te beschrijven, wordt gebruik gemaakt van het begrip resistentie (weerstandsvermogen en mate van gevoeligheid).

Naast de primaire resistentie (natuurlijke ongevoeligheid) ontstaat bij veel micro-organisme een secundaire resistentie (verworven ongevoeligheid).

Deze verworven resistentie is een van de grote moeilijkheden van de therapie met antibiotica.

Resistentieontwikkeling gaat gepaard met een verandering van het genetisch materiaal (materiaal dat de erfelijke eigenschappen bepaalt) van de micro-organismen. Hierdoor kunnen micro-organismen overleven in aanwezigheid van een antibioticum dat anders dodelijk zou zijn geweest. Door deze aanpassing ontstaan resistente mutanten. Deze resistente mutanten kunnen uitgroeien tot een grote populatie van resistente micro-organismen. Door aanwezigheid van het antibioticum sterven de gevoelige micro-organismen en krijgen de resistente micro-organismen de kans de niche op te vullen. Het risico van langdurig preventief werken met antibiotica is dat het weerstandsvermogen verandert en de bacteriën resistent worden tegen het middel. In principe geldt dit ook voor “ontsmettingsmiddelen” zoals extra chloor in het drinkwater van de dieren; pas hier mee op.

Bron: Clubblad N.S.O.D.C. (Speciaalclub voor Sussex, Orpington en Dorking)

Zorgboerderij De Hondspol

Vorig jaar kwam bij Gerrit van der Glind de vraag binnen of hij een flink aantal grote Barnevelders kon leveren aan een zorgboerderij. Dit werd geregeld en Gerrit wist ze ook lid te maken van onze ver-

eniging. Omdat veel mensen niet op de hoogte zijn van het begrip ‘zorgboerderij’ volgt hier enige uitleg, gevolgd door een kort verhaaltje van één van de pupillen.

Zorgboerderij De Hondspol is een agrarische woon-werkgemeenschap waar verstandelijk gehandicapten onder begeleiding van niet-gehandicapte mensen een dagbesteding wordt geboden. De ontwikkeling van de deelnemers vormt het uitgangspunt voor de begeleiding.

Het bedrijf is een biologisch dynamisch veehouderij- en landbouwbedrijf. De gehandicapten zijn in de volgende gebieden werkzaam: veehouderij, akkerbouw, zuivelverwerking, tuinbouw, landschapsonderhoud en huishouding. Veel producten van het bedrijf worden in de eigen boerderijwinkel verkocht.

De Hondspol heeft AWBZ erkende arbeidsplaatsen.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met: tel. 0343-443467; fax 0343-431441

Ik ben Esther Razenberg en ik werk op zorgboerderij ‘De Hondspol’ in Driebergen. Ik begin ’s morgens om negen uur te werken.

Als ik ’s morgens op ‘De Hondspol’ aankom, loop ik altijd eerst naar mijn kippen. Op dinsdag, donderdag en vrijdag verzorg ik onze kippen. Het zijn ‘Barnevelders’. Ze hebben mooie kleuren, groen / bruin en glanzen heel mooi. Wij hebben 20 kippen en 2 hanen. Eén kip is broeds en ik hoop dat er kippenkuikens komen.

Als ik ’s morgens aankom dan ga ik ze voeren en water en graan geven. Ook krijgen ze schelpen te eten. Dat is voor het aanmaken van kalk in de buik van de kip. Als ze geen schelpen eten kunnen ze ook geen eieren in schaal produceren. Dan zouden we alleen maar spiegeleieren kunnen eten.

Een kip van het ras ‘Barnevelder’ is een van de bekendste kippenrassen. Het ras is ontstaan in het begin van 1900. Het dankt zijn naam aan de plaats Barneveld, waar de in die tijd rond die plaats aanwezige hoenders (ander woord voor kippen) op de pluimveemarkt werden gekruist met ‘Aziatische’ hoenders. Er zijn Barnevelders in de kleuren groen glanzend zwart/rood/bruin, wit en zwart. Er

zijn grote Barnevelders en kleine (dwerg) Barnevelders. Barnevelders leggen bruine eieren.

's Middags om kwart voor vier ga ik ze weer voeren en dan ga ik ook de eieren zoeken en tellen. Soms zijn het er 20 en een andere keer 30. Deze eieren worden verkocht en worden ook gebruikt voor het maken van cake door Anneke.

2 Keer in de week maak ik het kippenhok schoon. Dat moet omdat kippen en hanen ziek kunnen worden als hun huisje niet op tijd wordt schoongemaakt.

Elke dag kijk ik goed naar de kippen en hanen. Of ze wel vrolijk en gezond zijn. Als een van de kippen niet vrolijk en gezond rond stapt, kan zij ziek zijn. Dan moet onmiddellijk de dierenarts gewaarschuwd worden. Omdat anders ook de andere kippen ziek kunnen worden.

Einde verhaal, groetjes van Esther Razenberg

Broedperikelen

Inleiding

Ik weet niet hoe het bij u is gegaan. Ik heb van een aantal fokkers gehoord dat het broeden niet overal van een leien dakje is gegaan. Met name de bevruchting viel niet altijd mee. Bij mij was het weinig anders. Matige bevruchting, soms slechte uitkomsten. Naar de oorzaken was het slechts gissen. Begin maart leek het allemaal vrij helder. De eerste haan had een goede bevruchting. De tweede haan niet. Dit dier had ook nauwelijks sporen. Op een keuring van mannelijke dieren bij mijn eigen vereniging vroeg de keurmeester hoe het was met de bevruchting door dit dier. Inderdaad, die was niet best. Het leek ook te verwachten want dat was al uitgezocht: er bestaat een relatie tussen de lengte van de sporen van een haan en de bevruchting. Een haan die nauwelijks sporen heeft bevrucht over het algemeen slecht. Hanen met langere sporen doen dat beter. En zo leek ook die wetmatigheid bij mijn hanen op te gaan. Totdat de volgende koppel kuikens van de eerste haan uit moest komen. Zelfde hen, ditmaal slechte bevruchting. Ook van de andere hanen met goede sporen werd een matige bevruchting vastgesteld.

Fokstelsysteem

Onderstaand een uitgebreid verslag van alle bevindingen rondom het broeden. Allereerst wil ik uitleggen hoe ik te werk ga. Ik heb dit voorjaar gefokt met 4 hanen en 7 hennen. In de meeste gevallen had ik steeds 2 hennen en 1 haan bij elkaar in een hok. Van elke hen werden de eieren apart geraapt en van een nummer voorzien. Omdat slechts twee hennen bij elkaar zaten was vrijwel altijd duidelijk welke ei van welke hen was. In de gevallen waarin er sterke twijfels waren werden de eieren uitgesloten voor het broeden. Tussentijds is in enkele gevallen van haan gewisseld.

Broeden

De meeste eieren heb ik zelf thuis uitgebroed. Een oude vlakbroeder, type Succes, geleend van een kennis, moest het kunstje klaren. Er konden ongeveer 35 eieren in. Verwarming door middel van 4 kleine lampen. In het verleden moet er nog een doek gezeten hebben tussen de lampen en de eieren om de warmte van de lampen gelijkmatig te verdelen. Zonder doek lukt het echter ook goed. Drie keer daags werden de eieren handmatig iets omgerold.

De machine was prima geïsoleerd. Regelmatig sprongen de lampen aan, soms maar voor enkele seconden. Er was dus een zeer geringe temperatuurschommeling in de machine. De luchtvochtigheid werd als volgt geregeld. Achterin de wand zaten enkele luchtgaten die ik vorig jaar al had afgeplakt. Luchtverversing kon dus alleen maar optreden door het openen van de deur tijdens het keren van de eieren. In het apparaat lag een hygrometer waarop de luchtvochtigheid afgemeten kon worden. Om de luchtvochtigheid te verhogen kon wat water in de metalen bak onderin de machine wat water gegoten worden. Dit was echter vrijwel nooit nodig, de luchtvochtigheid was altijd ongeveer 50 %. Een tweede machine diende als uitkomstmachine. Hierin moest wel altijd water aanwezig zijn om de luchtvochtigheid op ca 70 % te houden.

Mijn systeem van inleggen van de eieren was als volgt. De eieren van hen 1 werden ingelegd. Vervolgens minimaal drie dagen later die van hen 2, enz. Op dag 18 werden de eieren overgelegd naar de

uitkomstmachine. Op deze wijze kwamen er nooit gelijktijdig kuikens uit van meerdere hennen. De kuikens werden per hen gemerkt met een knijpringetje. Samen met een goede administratie is dit een prima systeem.

Ik ben begin februari begonnen met broeden. Nog niet alle hennen waren toen al volop aan de leg. Enkele hennen van februari 2001 hadden in dat najaar al hun best gedaan en waren in november/december met de leg gestopt om vervolgens een zeer lange winterstop te houden. Half maart kwam ook bij deze dieren de leg weer opgang.

Waarom al in februari fokken, zult u zeggen. Die vroege dieren zijn aan het begin van het tentoonstellingsseizoen al weer over hun hoogtepunt heen en je kunt er pas, met enig geluk, weer mee showen als het eind december is. Klopt helemaal. Maar als ik het geslacht van de kuikens kon sturen dan zou ik in februari helemaal geen hennenuikens hebben. Van die maand wil ik alleen maar haantjes zodat die op tijd klaar zijn voor de vroege tentoonstellingen. Hennetjes zijn dus alleen maar een bijproduct. Waar je echter best nog wel zuinig op mag zijn!

Omdat de capaciteit van mijn broedmachine beperkt was heb ik nog enkele keren eieren bij anderen ingelegd (broeder B,C,D in tabel 2). In totaal heb ik van de Barnevelders 196 eieren gebroed. Van anderen heb ik in totaal 91 eieren gebroed. De broedperiode duurde tot begin juni.

Uitkomst

Zoals gezegd was de bevruchting en de uitkomst niet altijd even best. In tabel 1 zijn de resultaten van het broeden per hen weergegeven.

Per hen is het aantal eieren weergegeven alsmede het aantal dat daarvan was bevrucht. Vervolgens is het aantal uitgekomen eieren weergegeven. Het bevruchtingspercentage is het aantal eieren dat bevrucht is van het aantal ingelegde eieren. Let op: Het uitkomstpercentage is het aandeel eieren dat is uitgekomen van het ingelegde aantal, dus niet het aantal van de bevruchte eieren.

Tabel 1. Resultaten broeden per hen en haan

	dier	geb. jaar	aantal	bevrucht	uitkomst	bevr.%	uitkomst %
hen	A	1998	12	6	6	50	50
	B	2000	16	7	2	44	13
	C	2001	31	15	11	48	35
	D	2001	21	19	15	90	71
	E	2001	29	28	16	97	55
	F	2001	35	27	14	77	40
	G	2001	52	34	26	65	50
	Overig		77	68	51	88	66
haan	a	2001	30	21	14	70	47
	b	2001	52	33	26	63	50
	c	2001	37	29	14	78	38
	d	2001	77	53	36	69	47
totaal			196	136	90	69	46

Voor deze definitie is gekozen omdat met name bij de eieren die bij anderen zijn uitgebreed, het bevruchtingspercentage niet altijd bekend was (is voor de resultaten ingeschat, dus niet altijd nauwkeurig). In de tabel is ook weergegeven hoe de resultaten waren per haan.

Resultaten per dier

Het uitkomstpercentage varieerde nogal per hen. Met name bij hen B was dit erg laag. Hen en haan waren onverwant. Opvallend was ook de lage uitkomst bij hen C, een dochter van B. De beste uitkomst was van hen D. Aan de uitkomsten van A en B mag geen grote waarde worden toegekend, daarvoor waren de aantallen eieren te gering en is toeval een belangrijke factor. Per hen is het totale aantal gebroede eieren vermeld. Dit betekent niet dat alle eieren per hen in één partij zijn ingelegd. Van enkele hennen is tot 6 keer toe gebreed, en dan ook nog van meer dan 1 haan. Hen A was een vrij oud dier die vroegtijdig stopte met het leggen van eieren. De uitkomst was bevredigend, gezien de leeftijd van het dier. De meeste eieren kwamen rond de 21e dag uit. Na de 22e dag zijn er geen eieren meer uitgekomen.

Bij de hanen waren de verschillen kleiner. Haan c gaf een wat mindere uitkomst, vooral in combinatie met hen F. Deze dieren kunnen nauw aan elkaar verwant zijn, mogelijk broer en zus. De resultaten van de overige hanen verschilden niet veel.

Resultaten per broedmachine

In tabel 2 staan de resultaten weergegeven van het broeden op verschillende adressen. Nummer A is mijn eigen machine. Ook hier geldt dat aan de resultaten van B en C geen al te hoge waarde mag worden toegekend omdat de aantallen eieren beperkt waren. In de regel 'Overig' staan de resultaten van de eieren van anderen vermeld die door mij zijn uitgebroed.

Tabel 2. Broedresultaten per broedmachine

soort	door	aantal in	bevrucht	uitkomst	uitkomst %
BV-kr	A	130	84	65	50
BV-kr	B	41	28	13	32
BV-kr	C	15	14	6	40
BV-kr	D	10	10	6	60
Overig	A	77	68	51	66

Opvallend is het aantal eieren dat hiervan is uitgekomen; dit ligt boven de resultaten van de Barnevelder krielien. Hier ging hier vaak om nauwelijks verwante dieren hoewel er ook eieren in zaten van dieren met een grotere mate van verwantschap.

Resultaten in de tijd

Tabel 3 geeft weer over welke periode de eieren zijn ingelegd en van hoeveel hennen. In maart is er vrij weinig gebroed omdat toen van haan is gewisseld. De laatste eieren (van 2 hennen) zijn pas half mei ingelegd.

Tabel 3. Ingelegde eieren per maand

maand	aantal bevrucht	uitkomst	uitkomst %	aantal hennen	
Feb	38	16	12	32	5
Maart	43	23	19	44	4
April	103	85	49	48	5
Mei	12	12	10	83	2

Conclusies

Tot zover enkele droge feiten. Alle resultaten beziend kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- naar mate het seizoen vorderde werd het uitkomstpercentage langzaam beter;
- 2 hennen deden het slecht, de uitkomstpercentages waren zeer laag;
- van de twee vermoedelijk sterk verwante dieren was de uitkomst erg laag;
- het maakte weinig verschil met welke machine (ofwel door wie) er werd gebroed
- de uitkomst van de Barnevelders was wat slechter dan van de overige dieren;
- de resultaten van de hanen verschilde nauwelijks van elkaar, ook het dier met de zeer kleine sporen week niet af van de anderen;
- de leeftijd van de meeste koppels speelde geen rol bij het uitkomstpercentage;
- de meeste dieren waren slechts in beperkte mate aan elkaar verwant

Voor de matige uitkomst over het geheel is geen duidelijke oorzaak aan te wijzen.

Cees van der Wel